

SKUP-rapport 2021

HYTTE- PARADOKSET

HAR NORDMENNENS HYTTEDRØM BLITT NATURENS MARERITT?

INNSENDT AV: Marit Beate Kasin, prosjektleder for «Hytteparadokset» og journalist i avisa Valdres.
Tlf. 40632157, marit.kasin@amedia.no

Innhold:

Innledning	Side 2
Presentasjon av prosjektgruppa	Side 3
Metode: Idemyldring	Side 4
Forankring i redaksjonen	Side 5
Prosjektbeskrivelse og søknad Fritt ord	Side 5
Konseptutvikling	Side 6
Omfang	Side 6
Fallgruver og målsetning/mandat	Side 7
Data og stoffinnsamling	Side 8
Kildevalg og kildekritikk	Side 9
Mappestruktur og arbeidsflyt	Side 10
Samarbeid med redaksjonell utvikling	Side 11
Visuell identitet	Side 12
Hva fant vi ut?	Side 13
Utfordringer underveis	Side 15
Lesertall og respons	Side 17
Oppsummering	Side 17
Publiseringsliste	Side 18

Innledning

Hyttene i fjellheimen blir stadig flere. Når er det nok?

440.443. Smak på tallet. Det er antallet fritidsboliger i Norge per 2021. Hyttene har blitt flere; 8,5 prosent på ti år, ifølge SSB. Og de blir stadig større. Arealet har økt med nær 50 prosent, fra 62,2 til 89,6 kvadratmeter.

Valdres er en region med flere hytter enn innbyggere. Hyttebyggingen har skutt fart de siste 20 åra. «Alle» vil bli som Hemsedal eller Trysil, eller Vinje. Beitostølen har blitt Beitobyen.

Politikere og næringsliv som har økonomisk nytte av hytteutbygginga vil ha mer. Enda flere hytter. For hva skal vi leve av i Valdres uten hytter? Ville vi hatt spa og Spar på Beitostølen med 300 fastboende? Skiheis på Filefjell, i en langstrakt kommune med stadig færre innbyggere? Gourmetmat på Syndin?

At fritidseiendommene betyr mye for en kommune, eller særlig næringslivet i kommunen, tar vi for en selvfølge. Men valdriser har ikke hatt for vane å snakke om de kritiske sidene ved hyttebygginga. I alle fall ikke høyt slik at andre hører hva en sier.

For hytte-regnestykket går ikke utelukkende i pluss, det er også en minusside:

Naturen som blir bygd ned, økosystemtjenestene som forringes, konflikter mellom hytteeiere og en stadig mer marginalisert beitenæring. Og klimagassutslippene ved å bygge, holde varm og reise til og fra sekundærboligen, for en stadig rikere del av befolkninga, som kjøper hytter først og fremst fordi de kan.

Hovedutfordringen for Valdres er ikke at det er for få hytter, men for få boliger. Mens det mangler egnede boligområder for heltidsinnbyggerne, ser det knapt ut til å være et tak i hyttenæringa. Bolighus mister verdi så fort du stikker nøkkelen i døra. Kjøper du ei hytte på Vaset, Lenningen eller Filefjell, kan du derimot forvente prisoppgang og høykapasitets bredbånd.

Vi har blitt en nasjon av hytteeiere. Men likevel er det gjort lite arbeid journalistisk på hva hyttebyggingen fører til, og kan føre til.

Prosjektgruppa i «Valdres» har i perioden mai til oktober 2021 jobba med Hytteparadokset – et større, redaksjonelt prosjekt om hyttebygging. Etter det vi kjenner til er det ingen andre avisredaksjoner eller mediehus som har gjort et tilsvarende prosjekt på hyttebygging.

Vi har tatt et dypdykk ned i hva hyttebygginga gjør med en region – på godt og vondt.

Presentasjon av prosjektgruppa

- **Marit Beate Kasin** (f. 1983) har vært leder for prosjektet. Hun har en bachelor i journalistikk og har jobbet i flere aviser, hun har også gitt ut flere sakprosa-bøker.
- **Susanne Adensfield** (f. 1992) har bakgrunn fra semesterkurs i dokumentarfotografi ved Høgskulen i Volda (2014) og fotojournalistutdanningen ved Oslo Met. Redaksjonell erfaring som journalist og fotojournalist for Hallingdølen, Tidens Krav og Valdres.
- **Stine Bækkelien** (f. 1997). Har en bachelor i journalistikk fra Universitetet i Stavanger våren 2020. Stine har jobbet som journalist i NRK Innlandet og Oppland Arbeiderblad etter at hun ble ferdig med studiene, og har tidligere vært vikar i avisa Valdres. Hun har også jobbet i NRK Rogaland. Hun startet i fast jobb som nyhetsjournalist heltid i avisa Valdres 1. mai 2021.
- **Hilde Lysengen Havro** (f. 1975) er ansvarlig redaktør i avisa Valdres. Hun er utdanna kulturhistoriker og har tidligere jobbet i Nationen og NRK. Lysengen Havro har tidligere jobbet med flere redaksjonelle satsinger i Nationen, blant annet: «Kven skal eige jorda?» (2016) og «Makta over maten» (2015).
- **Heidi Duvrud** (f. 1963) er grafiker. Hun er utdannet typograf og har stått desking og det visuelle til papir.

Metode: Idemyldring

Prosjektet startet med et ønske om å få til et digitalt graveprosjekt med klima- og miljø som bakteppe. Vi vet av erfaring og lesertall at det det kan være vanskelig å engasjere leserne i vårt distrikt med saker som omhandler klima. Likevel er tematikken i høyeste grad aktuell, i bygda som i byen, og vi tok det som en utfordring å finne en lokal inngang til tematikken som ville engasjere.

I desember 2020 inviterte vi hele redaksjonen med på idemyldring, hvor alle ble oppfordret til å komme med innspill til tema, case, kilder og problemstillinger. Idemyldringen var vellykket, og resulterte i fem tettskrevne sider med ideer og tips.

Mye av det som ble sagt rundt bordet under idemyldringa handlet om konfliktene relatert til de mange hyttene og utbyggingsprosjektene i dalføret vårt.

Hyttenæringa er en stor del av hvem vi er, og hva vi diskuterer, tenker og gjør her i Valdres. Derfor følte det riktig å forankre graveprosjektet i nettopp denne tematikken.

Etter å ha bearbeidet notatene fra idemyldringen, sto vi igjen med en rekke spørsmål som vi som redaksjon var nysgjerrige på å finne ut av, blant annet disse:

- Hvor stort verdiskapning er det i hytteindustrien og hvor mye tilfaller lokalsamfunnet?
- Hvor stort er klimagassutslippet fra hyttebygging, hyttebruk og transport til og fra hytter?
- Hva er prisen på å bygge ned natur og hvor mye natur bygges ned hvert år?
- Finnes det villmark igjen i Valdres?
- Hvilke problemer skapes av at vi bygger stadig flere hytter på bygda?
- Trenger vi en hyttepolitikk?
- Fjellgrenser?
- Hva med arealplanleggingen og de stadig økende dispensasjonene og «klattutbyggingene» i fjellet?
- Hvem ser helheten?
- Hvordan kan vi gjøre hyttebyggingen mer fremtidsrettet og bærekraftig?

Forankring i redaksjonen

Det er viktig å sette av ressurser til større prosjekter, også for lokalaviser. Samtidig er det krevende for små redaksjoner å prioritere større satsinger som dette.

Det var derfor viktig for oss å forankre ideen og prosjektet i hele redaksjonen, nettopp fordi vi visste at noen må dra lasset i den daglige nyhetsproduksjonen, mens andre jobber intensivt med prosjektet.

Idemyldringen var i så måte en fin måte å forankre prosjektet i hele redaksjonen fra starten av, slik at alle følte eierskap til prosjektet, også de i redaksjonen som var utenfor prosjektgruppa. Det var også en fin måte å tydeliggjøre at det er handlingsrom for denne typen prosjekter i lokalavisa vår, for de i redaksjonen som ønsker å jobbe videre med en ide, da også leserne av lokalaviser fortjener god, undersøkende journalistikk.

Prosjektbeskrivelse og søknad Fritt ord

I perioden januar til mars 2021 jobbet vi med å lage en detaljert og god prosjektbeskrivelse, samt utarbeide en søknad om prosjektstøtte til Fritt Ord.

Arbeidet med prosjektbeskrivelse og søknad var en god måte å strukturere og spisse den redaksjonelle satsinga. I dette arbeidet jobbet vi detaljert og konkret med forslag til kilder, vinklinger og caser til alle de innledende prosjektspørsmålene, som vi søkte svar på.

Prosjektbeskrivelsen ble med det et tydelig mandat på hva vi skulle gjøre i prosjektet, samt en rettesnor og idebank til hvordan vi skulle jobbe og løse de konkrete sakene. Dette var viktig, for vi hadde ambisjoner om et stort og omfattende sakskompleks, med hele 14 langlesingssaker på nett og papir. Da var det gull verdt å ha en gjennomarbeidet prosjektbeskrivelse, som viste vei for det journalistiske arbeidet.

Støttebeløpet som vi søkte om, og fikk tilsagn på, ble brukt til å finansiere lønnsmidler til vikar som kunne erstatte journalistene som jobbet med prosjektet. Vi planla å bruke totalt seks månedsverk på prosjektet. Det inkluderer fem måneders journalistårsverk, et halvt månedsverk reportasjeledelse/prosjektstyring og et halvt månedsverk til digital og papirbasert presentasjon.

Konseptutvikling

Vi ønsket å vektlegge digital historiefortelling i Hytteparadokset. Vi ville jobbe fram ny kunnskap og innsikt om emnet, og presentere dyptpløyende nyhets saker på en iøynefallende og multimedial måte. Dette for å gi en god og ny type leseropplevelse for våre abonnenter, men også for å styrke den digitale kompetansen på historiefortelling og datajournalistikk i redaksjonen.

Vi ville bruke prosjektet som en læringsarena for oss selv, og knytte til oss ressurspersoner innen digital utvikling, grafikk, illustrasjon, interaksjonsdesign og konseptutvikling.

I tillegg til målet om å gi leseren god, grundig journalistikk, og drive kompetanseheving i redaksjonen på prosjektledelse, gravejournalistikk og digital historiefortelling, ønsket vi at prosjektet skulle bidra til kulturendring innad i redaksjonen, for i vår redaksjon – som mange andre små redaksjoner – har det å drive med gravejournalistikk vært noe vi har opplevd som forbeholdt de store redaksjonene.

For å snu dette, var det viktig å sparke i gang et prosjekt i vår egen avis, for å vise at hverdagsgraving og større nyhetsdokumentarer er villet og mulig, selv i vår lille redaksjon.

Denne interne og eksterne omdømmebyggingen var viktig for oss. Vi bestemte oss tidlig for å være offensive i satsingen, og la alle sakene ligge åpent tilgjengelig på nettsidene våre den første uken etter publisering. På denne måten ville vi forsøke å nå bredt ut med journalistikken vår og skape debatt i og utenfor vår egen region.

Vi var med andre ord mindre opptatt av abonnements salg på kort sikt, og mer opptatt av å nå ut og få delt sakene, for på den måten å bygge omdømme og en større lesergruppe på lang sikt.

Omfang

I arbeidet med prosjektbeskrivelsen strukturerte vi den redaksjonelle satsingen på «Hytteparadokset» inn i fem overordna tema:

- Økonomien i hyttebygging
- Klima- og miljøutfordringer ved dagens hyttesatsing
- Kommunenes oversikt, ansvar og statlig styring?
- Hvordan kan vi gjøre hyttedrømmen mer bærekraftig?

- Distriktsutvikling: Hvem er vi og hvem vil vi være i framtida?

Hver av disse tema-bolkene inneholdt opp til tre langlesingssaker, på mellom 15.000 og 20.000 tegn. 14 saker i alt, som skulle publiseres i løpet av en fem ukers periode. Det betyr at vi publiserte en langlesingssak på nett tre dager i uka i denne perioden, samt i hver av de tre ukentlige papirutgavene våre.

Fallgruver og målsetning/mandat

Tirsdag 11. mai 2021 hadde vi oppstartsmøte i prosjektgruppa, hvor prosjektleder presenterte prosjektbeskrivelsen og alle fikk komme med innspill til videre prosess. I dette møtet brukte vi blant annet tid på å diskutere mulige fallgruver:

- Det er et stort prosjekt for en forholdsvis liten redaksjon, hvor vi må unngå å knekke nakken underveis.
- Det kan være krevende å sette av tilstrekkelig tid til et slikt prosjekt, i en hektisk jobbhverdag. For å lykkes må vi ha tid og ressurser som blir «øremerket» prosjektet, slik at prosjektgruppa ikke havner i dragsuget til den daglige nyhetsstrømmen
- Det er sterke utbyggerinteresser og mye penger som står på spill for aktørene i hyttebransjen i Valdres, og flere betente saker og konflikter knyttet til utbygging i utmark. Ikke alle har interesse av eller ønsker at dette tema belyses. Som i alle annen journalistikk er det vår oppgave å få fram fakta, finne sammenhenger og belyse alle sider av saken, og tørre å utfordre den norske hyttedrømmen.

På oppstartsmøte brukte vi tid på snakke oss gjennom hvorfor vi mener det er viktig å stille de kritiske spørsmålene om den massive hyttebyggingen i regionen og hva vi forventet oss av reaksjoner og debatt.

Vi ønsket å tydeliggjøre i all tekst at dette prosjektet ikke handler om å være for eller imot hytter, eller for eller imot hytteeiere. Det skulle derimot handle om framtidsrettet distriktsutvikling i en tid der alle må ta omstillingsgrep om vi skal komme oss igjennom klima- og miljøkrisa.

Under oppstartsmøte var det viktig å kalibrere gruppa til en felles forståelse av målsetning og prosjektets mandat: I Hytteparadokset skulle vi utfordre de etablerte «sannhetene» om hyttebygginga i regionen, finne svar på de mange spørsmålene vi hadde, og ta et dypdykk ned i utfordringene og konfliktlinjene knyttet til dagens hytteindustri.

Samtidig ville vi løfte fram mulighetene som ligger hos politikerne og planmyndighet, i teknologien og næringa, for å kunne bidra til at hyttedrømmen blir mer bærekraftig i framtida.

På oppstartsmøte etablerte vi en fast dag for arbeidsmøte for prosjektgruppa i Hytteparadokset. Vi kommuniserte også på en egen chat på workplace, samt utviklet et eget mappesystem for prosjektet, som alle i gruppa hadde tilgang til.

Data og stoffinnsamling

Det første vi konsentrerte oss om var å finne fram til hva som finnes av aktuelle data og relevante kilder.

Vi brukte første halvdel av juni til å orientere oss i sakskomplekset.

I denne perioden brukte vi mye tid på å sette oss inn i tematikken knyttet til de fem temaene som vi ønsket å vektlegge i nyhetsdokumentaren.

Vi snakket med mange kilder, både lokalt og nasjonalt, for innsikt og bakgrunnsinformasjon. Blant annet tok vi kontakt med hytteeierforeningene i Valdres, for det å komme tettere på hytteeierne. Deres synspunkter var en viktig del av prosjektet.

Vi kontaktet kilder innen kommuneadministrasjon, politikk, næringsliv og utbyggere, for å danne oss et bilde av nå-situasjonen og hvor skoen trykker.

Deretter rettet vi blikket mot sentrale kilder, blant annet forskere ved Vestlandsforskning, Østlandsforskning og Telemarksforskning, for å få de nyeste forskningsrapportene om fritidsboliger og byggingen og bruken av disse.

Vi kontaktet SSB og fikk en god kilde i Trond Stenseter, fagansvarlig for hyttestatistikk. Videre snakket vi med en rekke fagpersoner, blant annet fra NINA, ENOVA, NTNU m.m.

Vi deltok også på Grønn Hyttelab, et digitalt seminar over to dager, samt flere andre nettmøter og debatter.

I denne perioden brukte vi en god del tid på å samle og orientere oss i stoffet, før vi tok til tastaturet. Det at vi satte av såpass mye tid til å prate med kilder, jakte gode caser og utvikle ideer og prosjektet videre, var viktig for den videre framgangen og kvaliteten i prosjektet.

Samtidig var dette en av de mest krevende periodene, da arbeidet ikke resulterte i konkret tekst på blokka og prosjektet i denne perioden fortsatt bare var på tankestadiet.

Vi snakket med svært mange kilder for bakgrunnsintervjuer, noe som var en ny måte å jobbe på, for det er sjeldent man tar seg tid til en stor mengde bakgrunnsintervjuer – som ikke kommer på trykk – i en vanlig, hektisk lokalavishverdag.

Disse intervjuene, blant annet med jurister og fagpersoner som har plan- og bygningsloven som felt, var likevel svært viktige i vårt arbeid med å kartlegge og forstå sakskomplekset.

Flere av ekspert-kildene vi knyttet til oss i denne perioden, bisto oss senere, blant annet med å faktasjekke saker. (Vi sendte alle saker i Hytteparadokset på gjennomlesing til relevante kilder om lag en uke før publisering).

Kildevalg og kildekritikk

Mandatet vårt var å undersøke måten vi bygger ned utmarka vår, og vise konsekvenser av dette, samtidig som vi ville løftet fram hva som kan gjøres for å gjøre hyttebygginga mer bærekraftig i framtida. Dette mandatet, samt spørsmålene vi søkte svar på, la føringer for kildebruken vår.

Vår tese var at det er mange lokalt som mener mye om hyttebygginga i vår region, men som ofte ikke uttaler seg andre steder enn rundt kjøkkenbordet hjemme, da de ikke vil bli oppfattet som negative til næringsutvikling.

Det er lett at det er de aktørene som har nærings- og utbyggerinteresser som snakker høyest og som blir hørt, og i Valdres – som mange andre utmarksregioner – blir turisme og hyttebygging løftet fram som noen av de viktigste inntektskildene.

Et av målene i Hytteparadokset var å bruke ny kilder, som leserne i liten grad kjente fra før. Vi ville snakke med lokale utbyggere, grunneiere, naturvernere og innbyggere som mener mye, men som ikke figurerer hyppigst i spaltene til vanlig, dette for å slippe nye stemmer til og vise bredden.

Vi hadde også et fokus på at kildene våre skulle være et representativt utvalg med hensyn til kjønn, alder og bakgrunn.

Vi ønsket en tett og god dialog med hytteeierne i vår region. Det var viktig at Hytteparadokset ikke handlet om «oss» og «dem». Hytteparadokset skulle ikke bidra til økt polarisering, men derimot være en redaksjonell arena for et mangfold av stemmer og meninger.

Vår målsetning for prosjektet var derfor å inkludere hytteeierne og la de slippe til i større grad med sine meninger i spaltene. (*Overraskende nok var det ofte hytteeierne selv som var de mest kritiske til den massive hyttebyggingen*).

Den lokale tematikken gjorde det også mulig for oss å hente inn nasjonale fagpersoner som kilder. Her vektla vi å snakke med kilder som er kjent som de mest oppdaterte fagpersonene, som jobber med tematikken til daglig.

Mappestruktur og arbeidsflyt

I forbindelse med oppstarten av prosjektet inviterte vi redaktøren i Dølen på digitalt møte. Redaktør Tone Sidsel Sanden har vært prosjektleder for graveprosjektet “Rondablikksoga”.

Det var interessant å høre hvordan en lokalavis – med en mindre redaksjon enn vår egen – hadde løst det redaksjonelle arbeidet. I tillegg fikk vi tips om å bruke tid på å lage en mappestruktur som kunne samle hele sakskomplekset på en oversiktlig måte.

Vi lagret hele prosjektet på Google drive med denne mappestrukturen:

Navn ↑	Eier	Sist endret
Datasett	meg	19:45 meg
Designelementer	Kjetil Høiby	17. nov. 2021 Susanne Adensfi...
Filmer	meg	7. jun. 2021 meg
Ideer, forslag til kilder	meg	7. jun. 2021 meg
Illustrasjonsfoto/saksuavhengige bilder og film	meg	10. aug. 2021 meg
Innhentet	meg	7. jun. 2021 meg
Logg	meg	10. jun. 2021 meg
Metoderapport/Skup	meg	7. jun. 2021 meg
Prosjekt-info	meg	7. jun. 2021 meg
Rapporter/publikasjoner	meg	7. jun. 2021 meg
Tekst og bilder	meg	19:46 meg

Med en slik mappestruktur kunne hele gruppa ha tilgang til alt stoffet til enhver tid, og kunne følge utviklingen av sakene.

Mappen tekst og bilder delte vi opp i en mappe for hvert av de fem temaene. Her la vi inn hentet bilder og uferdige saker. Da sakene var klare, overførte vi dem til mappen «Til gjennomlesing».

Vi vektla å lese hverandres saker flere ganger. Da sakene var lest, samt faktasjekket og bearbeidet, ble de overført til ferdigmappa, hvorpå teksten ble lagt inn i Cue sammen med bilder og grafiske elementer.

Underveis i prosjektet dukket det også behov for nye mapper, blant annet for stoff til Facebook-publisering og henvisningstekst/bilder til papiravisen.

I mappa med ferdig tekst, nummererte vi sakene med 1.1, 1.2 og 1.3 osv., hvor det første tallet referer til hvilken temabolk saken tilhører og det andre tallet viser til publiseringsrekkefølge.

Samarbeid med redaksjonell utvikling

Vi tok kontakt med redaksjonell utvikling i Amedia for å få bistand til utvikle en grafisk profil til prosjektet. Vår forespørsel om bistand til redaksjonell utvikling ble godt mottatt, da konsernet omtrent samme tid begynte å planlegge en ny utviklingsgruppe, nettopp Redaksjonell utvikling, for å blant annet bedre kunne bistå redaksjoner rundt om med ressurser og kapasitet til nettopp slike større prosjekter.

Innledningsvis hadde vi et digitalt møte med utvikler Thor Håkon Bredesen og Kjetil Høibø i Amedia, hvor vi presenterte prosjektet og våre ambisjoner. Dette møtet ble fulgt opp med to fysiske heldagsmøter i avisa Valdres sine lokaler på Fagernes, hvor prosjektgruppa jobbet sammen med de to utviklerne fra Amedia.

Dette samarbeidet, og kompetansen vi fikk tilført, åpnet opp for nye muligheter i prosjektet. Vi har som en liten redaksjon ikke hatt muligheter til å ansette egne redaksjonelle utviklere. Vi utviklet blant annet et interaktivt kart, ved å laste ned informasjon fra matrikkelen i alle de seks kommunene i vårt dekningsområde, blant annet med GPS-koordinator for alle hyttene. Det gjør at man på et svært detaljert nivå kan se hvor alle hytter står, samt hvor det er regulert for fremtidige hyttefelt.

Det ble også [utviklet et helt unikt kart som samlet alle bygde hytter](#) i Valdres tilbake til 1946. Kartet kan gi inntrykk av at det var en ekstrem "hytteboom" i 2007, men årsaken til dette er datagrunnlaget – i 2007 ble det etterregistrert en hel del hytter bygd tidligere.

Det ble utviklet en grafisk profil for prosjektet, med designelementer som vi kunne bruke i de redaksjonelle sakene, både på nett og papir.

Vi utviklet en samleside/landingside for prosjektet, med den samme grafiske profilen.

Vi opprettet også en egen e-postadresse for Hytteparadokset, for kommunikasjon med leserne.

Visuell identitet

Tidlig i prosjektet var vi tydelige på at vi ønsket det skulle være et visuelt prosjekt. Vi visste det ville bli mye tall og statistikk, og prosjektet hadde ingen tydelige elementer som tilsa at det ville bli mye reportasjevirkosomhet med hendelser å dokumentere.

Vi ønsket også at prosjektet skulle leses av andre enn kun de med interesser i hyttebygging. Målgruppa skulle vel så gjerne være de lokale ungdommene som snart tar sine første steg ut i arbeidslivet – som for mange med stor sannsynlighet lar seg gjøre på grunn av hytteturisme - som hytteeiere, organisasjoner og personer med interesse for utmarksforvaltning og friluftsliv, næringsvirksomheter, lokale politikere og den menige leser av lokalavisa.

Hos Amedia la vi inn bestillinger på grafiske elementer som kunne brukes for å bryte opp teksttunge saker, og innenfor de fargene som var satt for prosjektet.

Men hvor spennende kan bilder av hytter egentlig bli?

Vi forsøkte å holde oss til én fotograf i prosjektet så langt det gikk, for å beholde en rød tråd i bildekvalitet. På grunn av dette unnet vi oss også et grep fra gamle dager: en skrivende journalist tok seg av innhenting av sak/intervju, og fotografen tok seg av fotografering. Enten under samme avtale, eller at de avtalte hver sin.

Her har det nok vært avgjørende å ha med en trent fotograf på laget. Det ble tatt en hel del illustrasjonsbilder til prosjektet, og disse var nødt til å være estetisk godt gjennomført slik at de kunne bidra til å løfte et tekst- og talltungt prosjekt.

Hva fant vi ut?

Det store volumet av saker i Hytteparadokset gjør det vanskelig å trekke fram alle funnene i nyhetsdokumentaren, men her er noen av de viktigste funnene:

Vi har dokumentert at hyttebygging er et område som ikke har tall for klimagassutslipp, enda utslippene er betydelig.

I 2019 utløste nordmenns private forbruk et utslipp tilsvarende 7,9 tonn CO₂ per person, ifølge energiogklima.no. Det er langt over det globale gjennomsnittet på 4,7 tonn. Men hvor stort er fotavtrykket til den norske hyttedømmen?

Det første som overrasket oss i arbeidet med denne saken er mangelen på oversikt over utslippene fra bygging og bruk av fritidsboliger.

I Hytteparadokset søkte vi svar på dette, og fikk med oss fagfolk til å regne ut klimagassutslippene fra hyttene i Valdres. Det var banebrytende forskning for en liten lokalavis.

Funnene våre viser at strømforbruket alene utgjør utslipp av rundt 8010 tonn CO₂ årlig.

Noe annet som fører til store utslipp av klimagasser er transporten til og fra hyttene. Funnene våre viser at transportutslippene er fire ganger så høye som utslippene fra strøm. All bilkjøringen tur/retur hytta fører til et utslipp i størrelsesorden 32.304 tonn CO₂ i vår region.

Vi har også funnet fram til at klimagassutslippet fra bygging av om lag 250 nye hytter årlig, samt vedlikeholdet av alle hyttene i Valdres, utgjør om lag 928 tonn CO₂. Oppsummert viser regnestykket vårt at hver hytte i Valdres i gjennomsnitt står for utslipp av 2,2 tonn CO₂ i året i vår region.

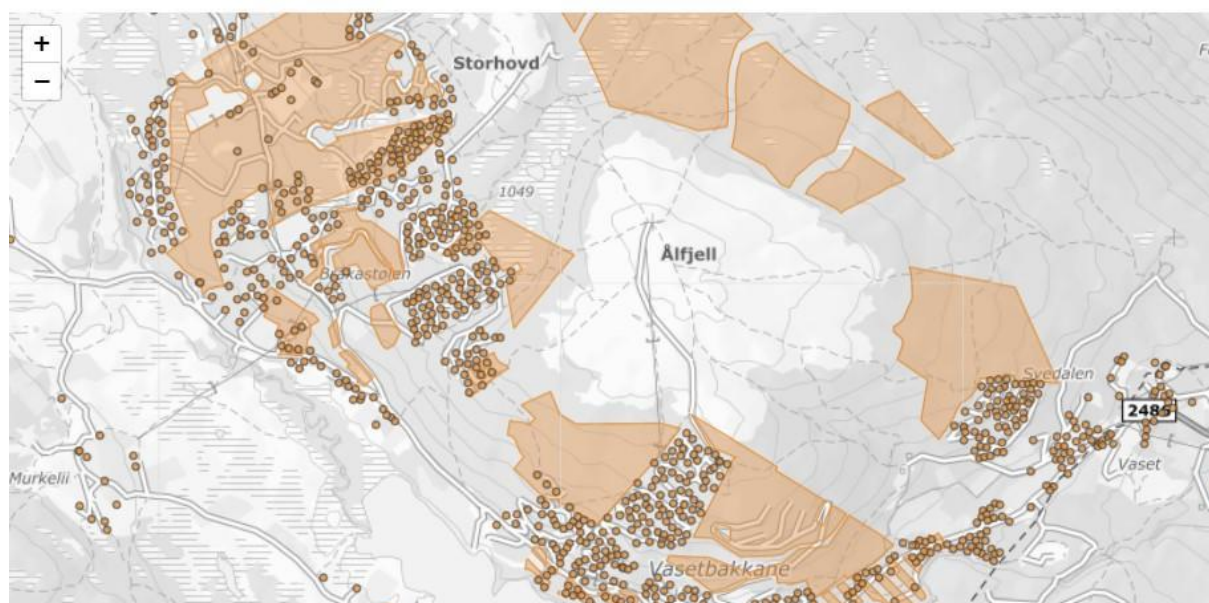
Videre har vi gjort andre spennende funn i “Hytteparadokset”:

- Det er liten eller mangelfull oversikt over verdiskapningen av hyttesatsinga og hva det gir av lokale ringvirkninger.
- Det er kun plussidene som tas med i regnestykket, det som går tapt av natur, rekreasjonsområder og bortfall av økosystemtjenester, blir ikke gitt noen verdi i regnestykket, for prisen på natur er satt til null i dagens samfunnsøkonomiske modell.

- Vi har dokumentert hvor lite villmark det er igjen i Valdres, ved å oppsøke de to gjenværende villmarksområdene i vår region. Vi ble overrasket over tallene, som viser at det kun er 0.6 kvadratkilometer med villmark igjen i fem av seks Valdres-kommuner. Kun Vang kommune har et større villmarksområde igjen. Dette er et høyfjellområde mot Hemsedal som er på 18 kvadratkilometer. For landet som helhet er det nå 11,5 prosent villmark igjen. Men i Sør-Norge er det kun fem prosent villmark igjen.
- Vi har samlet GIS-data fra kommunematrikkelen i et interaktivt kart, som spiller av en visning av hvor mange hytter det er i vår region, hvor de er plassert og når de er bygd. I dette kartet viser vi også framtidige områder avsatt til hyttebygging. Det ble en visuell og beskrivende måte å presentere hyttetallene for våre lesere og for første gang gi en samlet oversikt og nå-situasjonen og det som er i vente de neste 8-10 årene. Se figur 1.

Hytter og regulerte områder

De graverne områdene viser felt som er regulerte til fremtidig hytteutbygging. Markørene viser hytter som allerede er bygget.

Figur 1: Skjermdump av utsnitt av interaktivt hyttekart som viser bygde hytter og områder som er avsatt til bygging i fremtiden.

Videre har vi blant annet dokumentert at det er:

- Økende konflikt mellom beitebrukere, utbyggere og hytteeiere.
- Sterke utbyggingskrefter og habilitetsutfordringer i Kommune-Valdres.
- Det er fastboende som vegrer seg for å si noe kritisk om hyttebygging, da de er redde for "konsekvensene".
- Det er manglende oversikt lokalt og nasjonalt over hva som går tapt når natur bygges ned.
- Ingen av de seks kommunen i vårt dekningsområde hadde oppdaterte klimaplaner eller et klimamål.
- Det er en dispensasjonspraksis i byggesaker som kan svekke kommunenes overordnede planer.
- Det er gamle arealplaner, som ikke sier noe om fjellgrenser, om det skal settes et tak på antall hytter, arealnøytralitet osv.
- Det er ikke en helhetlig tenkning eller overordna plan for hyttebygging i Valdres.
- Det er ofte mangelfull naturkompetanse i kommuneadministrasjonen.

Utfordringer underveis

Det store omfanget på prosjektet, med 14 lange saker, var helt klart en utfordring. I løpet av prosjektperioden diskuterte vi omfanget flere ganger, og hvorvidt vi skulle nedskalere noe.

Vi valgte å gå bort fra den opprinnelige publiseringsplanen, som sa at vi skulle publisere over et halvt år, fra august til desember. For å holde på lesernes oppmerksomhet og holde engasjementet og framdrifta oppe, komprimerte vi publiseringstiden ned til fem uker, med økt publiseringsfrekvens til tre dager i uka.

Fortsatt ambisiøst, men med en god og grundig prosjektbeskrivelse og forståelse av prosjektet, følte vi oss nokså sikre på å komme i mål på en god måte.

Målsetningen var å ha så å si all tekst på plass, før vi startet publisering. Vi valgte derfor å skyve publiseringstarten en måned fram, for å ha bedre tid. Da vi startet publisering 2.oktober var teksten til fire av fem temabolker på plass, det vil si 11 av 14 saker.

En utfordringen var at det tok mye lengre tid enn vi hadde sett for oss å legge tekst, bilder, sitater, rulleforetelling, grafikk, tabeller og faktabokser inn i publiseringsprogrammet Cue, for så å sende over og brette om dette til papir, samtidig som vi skulle jobbe på front, korrekturlese saker, skrive henvisninger til forsidedekster, lage egne presentasjoner til sosiale medier osv.

Det ble også forsinkelser i forhold til de fristene vi hadde satt opp for det utviklerne i Amedia skulle levere. Hver sak hadde ulike grafiske elementer og tabeller, som vi fikk tilsendt via en url-kode fra utviklerne.

Ofte kom ikke dette på plass før kort tid før publisering. Det førte til hektiske dager og til at den opprinnelige fristen vi hadde satt for å levere saken til desk og ombrekking (en uke før publisering), røk gang på gang. Det ble med andre ord en uventet hektisk publiseringsperiode på fem uker, til tross for at mye av teksten var ferdig skrevet.

Det var utfordrende å balansere involveringen av de øvrige ansatte i redaksjonen, samt internt i prosjektgruppa, da ikke alle jobbet like mye med prosjektet. Det var også slik at når prosjektgruppa jobbet med Hytteparadokset, måtte de øvrige i redaksjonen nødvendigvis dra det daglige lasset – og det merkes når tre journalister i en liten redaksjon blir opptatt med et graveprosjekt.

Det å få alle i redaksjonen til å føle eierskap og entusiasme for et prosjekt, som de selv ikke er direkte involvert i, er en utfordring som vi med fordel kunne brukt litt mer tid på.

Når det er sagt, ble hele redaksjonen involvert i større grad da det nærmet seg publisering. Vi presenterte noen av funnene våre og viste fram den grafiske profilen, blant annet ved å [sy sammen en åpen "teaser"](#) som skulle gå ut til leserne og andre nysgjerrige en liten uke før publiseringstart.

Det ble også mye positiv oppmerksomhet for hele redaksjonen da vi startet publiseringa, noe som bidro til økt eierskapsfølelse og interesse for prosjektet.

Amedias automatiske løsninger presenterer ikke sakskompleks ut fra emneknagg på en pen måte. Det var heller ikke tid til å lage en pen landingsside for prosjektet mens publiseringa pågikk, men vi ser at tematikken er langt fra uaktuelt selv etter publiseringsslutt. Derfor fikk vi før jul på plass en [pen landingsside](#) som presenterer sakskomplekset på en mer leservennlig måte.

I forkant av prosjektet snakket vi om å i større grad fronte prosjektet ut mot ulike interessegrupper. Dette ble det ikke tid til, men det var god organisk deling av sakene likevel.

Lesertall og respons

Selv om vi ikke kom helt i mål med målgruppestrategi, egenannonsering og sponning på sosiale medier, er vi fornøyd med lesingen av Hytteparadokset.

Vi opplever at prosjektet ble en «snakkis» lokalt, og at sakene ble lest og diskutert av mange. Sakene har nådd lesere langt utover vår egen region, og blitt lagt merke til av lesere og journalistkolleger fra fjern og nær.

Hytteforeninger, interesse- og naturvernorganisasjoner rundt om i landet delte også sakene på sine sosiale medier, noe som også bidro til gode lesertall.

Fagbladet Journalisten fulgte oss gjennom hele graveprosjektet. Det resulterte i [denne saken](#).

I etterkant av Hytteparadokset har vi blitt intervjuet av ulike medier, blant annet i NRK Radio/[Ekko](#), samt invitert på seminarer og debatter for å presentere funnene i prosjektet.

Oppsummering

«Hytteparadokset» har vært tidenes redaksjonelle satsing i avisa Valdres, med i alt 14 langlesningssaker på nett og papir.

Etter det vi kjenner til er det ingen andre avisredaksjoner eller mediehus som har gjort et tilsvarende prosjekt på hyttebygging. Det er første gangen vår avis har gjennomført et så omfattende redaksjonelt prosjekt.

Erfaringen har vært god, selv om prosjektet var krevende og omfattende. Vi har også fått mange gode tilbakemeldinger fra leserne våre, som verdsetter den jobben vi har gjort i dette prosjektet.

Vi har jobbet på tvers av kompetanseområder og fagfelt, og lært mye på veien, blant annet om prosjektledelse, datajournalistikk og digital historiefortelling.

Det viktigste vi tar med oss videre er den interne holdningsendringen. Nå vet vi at også små avisredaksjoner kan dra i land store graveprosjekt.

PUBLISERINGSLISTE:

25. september - [Teaser](#)

1. oktober - [Det er den hyttedraumen me ber på \(Kommentar\)](#)

2. oktober - [Hvor blir alle hyttemilliardene av?](#)

4. oktober - [Her planlegges en av Valdres' største hytteutbygginger](#)

6. oktober - [Lenningen har blitt et skatteparadis for Bruflat sokn](#)

9. oktober - [Jobber fulltid med å reparere ødelagt natur](#)

11. oktober - [Jakta på klimatallene: Hvor mye forurenses hyttene i Valdres?](#)

13. oktober - [Jakten på Valdres' siste villmark](#)

16. oktober - [Hytteopprøret: Trenger Valdres en ny hyttepolitikk?](#)

18. oktober - [Skjer hyttebygginga i hytt og vær, eller har kommunene kontroll?](#)

20. oktober - [Må hyttene og inngrepene være så store?](#)

23. oktober - [To grep kan redde den norske hyttedrømmen](#)

25. oktober - [Delingsøkonomi: Er du villig til å dele hytta med andre?](#)

27. oktober - [Hvem er vi, og hvem vil vi være i framtida?](#)

30. oktober - [Dette er problemene med at konsulentene er kjøpt og betalt av utbygger](#)

1. november - [Hva skal vi leve av framover? Steinar kan allerede ha knekt koden](#)

4. november - [Ny hyttepolitikk i Valdres? \(Leder\)](#)

